

FOAIE LITERARĂ

Pentru redacție responsabilă :

LUCREȚIA RUDOW-SUCIU.

Apare o dată pe săptămână (Duminică).

PREȚIUL:

Pe un an 4 fl.

Pe jumătate de an 2 fl.

Pe un pëtrar de an 1 fl.

Pentru România și
străinătate 14 fr.

Editor și proprietar:

Dr. W. RUDOW.

Șipotul lui Roman.

— Nuvelă. —

De Ioan Bota.

(Urmare.)

Intre junii ce sosiseră era și Nițu.

Cea dintâru fată care a fost luată în aceia sara la joc, a fost Anuța. Și vrënd nevrând ea trebui se meargă se joace, căci așa e rënduiala pe la sate, flăcăii nu lasă pe nici o fată să nu știe juca; deasemenea fetele mai vristnice, nu lasă pe nici un flăcău pōnă nu-l *invată* a juca. La început toți se cam îmbie, ca țiganul la darab. . . . Mai în urmă însă cel îmbiecios e mai mândăcios.

Când a început Nițu să învîrtă pe Anuța pe sub mână, se și auzi dintră jucători chiuind :

Rēu ne zice, rēu jucăm,
Nu-I ciudă că ne 'nvētăm.

Sporiul la tors, care l-a făcut Anuța în aceia sară, n'a plătit doi bani, căci Nițu în toate jocurile a jucat cu ea.

Toate ca toate, dar cu acel sporiu Anuța nu-și putea spăla nasul înaintea mamei! La ea nu se afla vicleșug ca la alte fete, — ca să ia un fus gol și altul plin când a plecat pe uliță cu furca, ca astfel dimineață se creadă mamăsa că ea a umplut doauă fuse în o sară! Ca să nu o ghicească părinții, ea trebui se împrumute dela o altă fată un fus cu tort, ca să-l ducă acasă, drept spor al ei din aceia sară.

*

Anuța din zî în zi se făcea tot mai frumoasă, mai harnică și mai cu minte, așa încât ea fără să-i spună părinții știa, ca o bătrână, de ce lucru să se apuce.

Părinții ei, cari erau ca zioa cea bună, o iubiau ca pe sufletul lor și se uitau la ea ca la o comoară prețioasă.

De multe ori ei priveau la ea, cum aleargă ca o rëndunică, și de bucurie și drag li se umpleau ochii de lacrimi, ba de multe ori plâneau ca doi oameni cari au dat de cine mai știe ce pagubă.

Își închipuiau ei ca ce ar fi de ei dacă nu ar avea-o, sau dacă prin căsătorie s'ar neferici îngerul lor cel atât de iubit, în care vedeau mângăerea și fericirea lor la bătrânețe.

Tatăl și mama Anuței, erau fericiți că aveau un odor de fată, cu carea nu se putea asemăna nimenea, în întreg satul Rîpeni; de altă parte Anuța încă era fericită că avea părinți atât de buni de o prețuiau și o iubiau după cum era vrednică; dar mai fericită era când își aducea aminte, că iubea și era iubită de Nițu feciorul cel mai vrednic din sat.

*

Dulci sunt momentele fericirii, când valurile vieții nu-ți apasă sufletul și când schimbarea anotimpurilor lasă în inima omului amintiri plăcute.

Nu cred că va fi om care privind în sêrile cele senine de August pe câmpul cel nemărginit și albastru al ceriului, prăsărat cu miliarde de stele, și la alba lună carea ca o candelă își sloboade razele ei argintii pe întunecatele câmpuri, munți și dealuri, — nu cred, că toate acestea și alte semne ce ne prevestesc sosirea îmbelșugatului anotimp al toamnei, să nu farmece pe fiecare muritor și cu deosebire când acele fărmeceătoare semne îi sêrvesc de amintire din trecut sau are să-i servească de speranță în viitor.

Fetele și feciorii români de pela sate, în sêrile de August se adună în mai multe jocuri prin sat, unde

fetele torcând mai trag câte-o doină nouă, ce au auzit-o în decursul verii dela fetele ori feciorii de pela alte sate; iar feciorii la razele lunii, învață jocuri românești și chiuituri nouă ce le-au auzit prin jocurile satului dela feciorii de prin alte sate.

Bătrânii satului din așternuturile lor, fărmeacă de svonul cântecelor și al fluierelor ce se aud din toate părțile satului, privesc înduioșați la lucrurile naturei, cari după atâtea repețiri întru nimică nu s'au schimbat, și de cari îi leaga multe amintiri plăcute.

Ei își aduc aminte de timpul tinerețelor lor, care așa de curând și pe nesimțite a trecut, și-si răsună în mintea lor părerea de rău cu aceia speranță că tinerii aceia cari își petrec astăzi așa de bine vor îmbătrâni și ei...

Numai cel ce și-a petrecut juneța între poporul român de pe la sate știe și poate povesti, cu deamă-runtul ce amintiri frumoase sunt legate de sările și nopțile de August și Septembrie. De aceia femeile, chiar și cele mai înaintate în vîrstă, în sările de August se adună câte 10—20 de-si mai petrec cu povești și cântece din bătrâni.

Era Joi sara. Pe bârnela din „Gruu” preuteasa popii Bortoc și alte multe femei mai bătrâne și mai tinere s'au fost adunat se toarcă; ori mai mult ca să mai întindă la cele povești: se și destăinuiesc inimile și la știrile cele mai nouă se le pună coarne.

— Știi ceva nou? zise preuteasa din Rîpa, careia îi plăcea se știe și se vorbească multe.

— Știm, dacă faci bine se ne spu, zise una dintre femei.

— Nițu și-a stricat pretenia cu fata birăului. De trei săptămâni, nici în jocul satului, nici sara pe uliță, nici n'a vorbit nici n'a mai jucat cu ea; ba nici nu se duce pe la fetele pe unde șede ea cu furca!

De l-ar feri Dzeu de rău, că e copil bun și de omenie, zise preuteasa Bortoc.

— Dacă ar fi cum am auzit eu, zise altă femeie că are de gând se facă tîrg cu Anuța, apoi zău n'ar ghici-o rău. Parinții Anuței sunt oameni cu stare și foarte de omenie; pe lângă aceia e unica fată la părinți, pe când cu birăul nu ar putea s'o ducă în pace; ba în cele din urmă l-ar urî toți oamenii din sat. Că vezi, în ziua de astăzi, ura și pisma ce o au oamenii față de birău, trece din părinți la copii și merge pe neam ca blăstăm și acesta, căci ei s'au obicinuit de ascultă și fac ceia ce poftesc ungrui.

— Până va trăi hîrca, mama birăului, Nițu nu se va cununa cu Anuța; sau de se va și cununa n'au să-o ducă multă vreme la olaltă, căci bătrâna aceia știe multe!...

Întru acestea vre-o 4—5 jurați în frunte cu primariul se apropieau de femei, crezând că-s fetele.

— Nu v'am dat odată poruncă că nu-i ertat și mai ești sara în ulița cu furca?

A fost destul at... ea femeile se înceapă a-l șurlui,

ca pe cel mai rău corturar. A auzit adecă atunci birăul ceia ce nu și-a auzit în viața lui.

Cârăit bine, primariul cu ai săi a plecat mai departe, ea un câne ploat. Pofta de răsunare însă creștea tot mai tare; căci vedea cum toată lumea e contra lui. Era rău numai pentru el că i-a fost eșit cu gol în aceia sară.

Văzînd că nu află omul asupra caruia se și răsună, se întoarsă acasă și-si bătă birăuța bătaia lui S.-Petru.

* *

Trecusă mai bine de trei săptămâni, de când Nițu cu Anuța au făcut cunoștință la șipotul lui Roman, în munte.

În acest timp destul de scurt, Nițu cu Anuța au legat vecinice și nevinovate legături de dragoste. Și aceasta o știa toți din sat; mai ales femeile se ocupau foarte mult cu această afacere: le părea bine adecă de necazul dela casa birăului.

Prin hărnicie și prin purtările sale drăgălașe și pline de fermec, Anuța atrăsă luarea aminte a tuturor sătenilor asupra ei, așa că mulți părinți cu fete n'păr, o puneau drept model înainte fiicelor lor. Fetelor din sat le era drag și fală a se împrieteni cu ea, căci avea vorbe dulci și nu se ținea măreață și de aceia, Doamne, da ce bine îi mai șede.

Acestea toate, căci Anuța era mulțumită cu alesul inimii sale. Și când omul e mulțumit cu soartea sa, e cel mai fericit și fericit fiind se bucură și are inimă bună și deschisă.

Nițu era copil sărac, dar nu ar fi schimbat cu ori care bogătan din sat, căci iubea și era iubit de Anuța.

(Va urma.)

A MEA NEDUMERIRE.

II.

*Iubitu 'mi schimbat e: vai Doamne, ce are?
Ajută me, Maică pea Sfântă, se știu!
Me tem că'l doboară vreo grea supărare,
De care convinsă azi-mâni am se fiu!*

*Cu-obraji 'n flacări șoptitu 'mi-a mie
Ciudalnice vorbe, când eri m'a lăsat:
„Puterea pe noapte în case se 'ți vie
De friguri și focuri bolnav torturat!”*

*Și — — sfânta mea Maică! tu știi cum pe noapte
În temeri de groaze, eu l'am revăzut...
Aiurit cum în ușe, prin cânturi și șoapte
Cu glas de rugare nebun a bătut.*

*E moartă măicuța! nu poate să 'mi dea
Cu graiul blândeței cumintele-î sfat, —
Trăiești tu prin veacuri, ca chin de femeie
Să 'și știe în ceriuri ostrov luminat!*

*Cu min' stă acușa, când sute de soiuri,
De gânduri și grijuri în capu-mi se bat.
Când pleacă din gură 'mi contrastele 'n roiuri;
„Urîte netrebnic!“ „drăguț desperat.“*

*Cu milă ved ochii lui mândrii de mură,
Privirea-î de fală cum cată-a cerșit.
Ved mersul lui trufaș... lîrit, pe la șură,
Schimbatu 'mi e omul, atât de iubit!*

*Îl prinde beție, când cheia scârtește —
Și când eu, uimită-î stau față 'n prag —
Ved picla de friguri cum lin îl oprește.
În curtea tătucheii, ținută cu drag.*

*Cuprinsu-m'a dorul s'alerg înspre dînsul
S'apuc tot în urmă-î pân' da va în sat...
Strigat-am spre Tine, când m'a pornit plînsul
Când mai că în brațe-î cu drag m'aș fi dat!*

*În dreaptă muncire, pe vremuri cu soare
Făcutu 'și-a tata 'cest scump șezemînt
Vêzut-am adese în nopți visătoare
Pe dragul la vatra tătuii trăind...*

*O, fă, Prea-Curată! zăgaz, să-se-alinte
Cea rîvnă de pîndă, ce'l ia pribegînd;
Lui dă-î sănătate, bunețe și minte
Iar' tati-î dă grije de ginere 'n gînd!*

A. I. Mathey.

Două flori.

— Poveste. —

Tot ei.

Me așezasăm pe o bancă în mica mea florărie și, dusă pe gânduri, sorbeam mirosul îmbătător al florilor. Mă apucă o dragoste nebună după flori. Dam puținii bani ce i aveam pe florile cari le aflam în piață, numai pentru plăcerea de a le avea, de a le soarbe parfumul și de a mă desfăta în colorile lor așa de artistic potrivite de multe ori.

Toată ziua fusesem indispusă și par că obosită. De cătră sară, zărind pe albastrul ceriui figura blîndă, și bălaie luneii, me dusei în grădină.

Era pe la sfîrșitul lui Maiu.

În fața mea se întindea un strat plin de lăcrămioare. Multe din ele își perduseră floarea, dar multe o mai

aveau. Între aceste din urmă era un fir, cu niște frunze mari și frumoase verzi, încărcat cu floricele alba așa de drăguțe. El nu era amestecat între celelalte, ci sta oarecum, retras la o parte.

M'am apropiat de el să-l miros. Avea un miros foarte plăcut. Îmi și închipuisem, cât de interesantă voi fi mâne, avînd acest fir unic animat de pieptul meu, — când, așa cum stam plecată, observai o floare străină așa de lipită de el, amestecată așa de mult printre foile lui, încât, la prima privire ți-s' ar fi părut că-î congrescută. O apucaii cu degetele spre a vedea, ce floare este, și cum a ajuns acolo, când spre marea mea mirare, ved că e un „nu mă uita“ de un soi nobil.

— Cum a putut ajunge oare floarea aceasta aci? — mă întrebai curioasă. — Eu n'am alta în grădină și nu știu să mi-o fi pus cineva!

Nu puteam să-mi esplic proveniența ei, când mi-se păru că aud ceva șopot lin, ca și cum ar povesti cineva ceva tainic. Fără de a pune grije că iarba e plină de roaună, m'am așezat jos, trăgînd cu urechia la vorbele ce mi se părea, că le șoptesc florile.

— S'a sfîrșit cu mine! — par că spunea cu glas tânguios mica „nu mă uita“, — te duc și te lipsesc de dragostea mea!

— Nu fi supărată dragă! — o mîngăia frumoasă „lăcrămioara“ scuturându-și clopoștii cei albi, — mă voi ruga să ne lase aci, ca la olaltă să trăim scurta viață, ce ni-a mai rămas, la olaltă să scriburăm sub vestmintul alb și friguros al iernii, pentru ca apoi iarăș îmbrățișați să reapărem la suflarea caldă a primăverii, la glasul învîtător al paserilor!

— Cum de vă iubiți așa mult? — întreabă curioasă „ierba“ din jurul lor, — voi, două flori străine, și de rang deosebit: tu nobilă, iar el adus din mijlocul pădurei?

— Te înșeli iubită! răspuse „lăcrămioara“, — noi nu sîntem flori, pe amîndoi ne a făcut, ceea ce sîntem acuma, o zeiță bună, care ne avea dragi.

— Nu sînteți flori? dar ce sînteți?

— Eu sînt o fată tină, și poate odată mai frumoasă, de cît stăpăna, de colo, iar el — și „nu mă uita“ își plecă florile de un albastru sînin pe frunzele „lăcrămioarei“ — iar el a fost un tiner așa de chipeș și așa de drăguț!

— Ei bine, dar acum?...

— Acum?... dar e o poveste, pe care tu, poate n'ai plăcere s'o ascuți.

— O, spune-o te rog, ascult bucuroasă.

— Ne am vîzut o singură dată, — începu „nu mă uita“ — și el m'a privit cu ochii săi plîni de foc și am simțit căldura privirii lui cum mă pătrunde și mă stăpînește. Ne-am despărțit pentru mai mult timp. Nu cutezam să spun nimînu de dragostea mea. Eu, mică și neînsămnată, el, cu vază și iubit de toți.

Odată o prietină spusese unei fete, carea îl avea drag, că l-a vîzut privindu-mă cu interes. Prietina făcuse o glumă, dar fata, ce voia să fie numai al ei, plînsese așa de mult la știrea aceasta și începu a mă urî din cale afară. Când ne întîlniam, eu treceam modestă și tăcută pe lîngă ea, iar ea, mă privia cu dispreț și ambițioasă, ori mă agrăia în bujocură. Eu sufeream în tăcere, fără de a-î zice o vorbă, ca și cum nu i-aș ști necazul. Cineva îi spuse apoi lui, căt sufăr pentru el, și îi spuse și căt de mult m'au fărmeccat ochii lui și căt de drag îl am.

Revenind iar în orașul, unde ne întâlnisem pentru întâia dată, el începu a întreba cu interes de mine și văzându-mă mai de multe ori, doria să mă întâlnească și să-mi vorbească.

Când auzii cât se interesează de mine, și cum cearcă să-mi vorbească, eram așa de fericită, cât nu se poate spune. În visurile mele feciorești cu îl vedeam pe el și-l auziam cu ce vorbe alese îmi spune că mă iubește; și ori de câte ori mă treziam dimineța, aveam ochii plini de lacrimi de fericire.

Ziu dorită sosi. Ne întâlnirăm în o societate. El nu-mi vorbi așa mult cum gândisem cu, ci mă privi vreme îndelungată și de abia mai târziu schimbă cu mine câte va cuvinte.

„Ce mâni delicate are, ce față frumoasă, ce guriță mică, ce ochi drăguți!“ îl auzii spunând unui prietin și în pept inima îmi bătea cu așa putere, că de abia răsuflăm.

Dumnezeule, cât de fericită eram! Ne am întâlnit apoi mai de multe ori, când el îmi spuse dragostea lui. Fericită i-am răspuns, că și eu îl iubesc.

„Pe veci te iubesc!“ mi-a apus el stringându-mă la inima lui.

„A ta voi fi pentru totdeauna!“ i-am răspuns eu.

Și atunci un rîs răutăcios lovi urechia mea: a fost de la dujmăna cea neimpăcată. Rîsul ei nu mă supera. Eu îl știam pe el al meu, și nimic nu mi păsa de necazul ei.

Dar... nu era să fiu fericită! Dujmăna mea porni o intrigă așa de grozavă în poțriva noastră, încât trebuia să ne despărțim pentru totdeauna. El avea să plece pe ani îndelungați în o țară străină, între oameni străini de neamul și limba lui, iar eu, cu familia întregă, trebuia să ne ducem din orașul în care locuiam, fiind tatăl meu strămutat la alt oficiu.

Când ne întâlnirăm pentru ultima dată, el plânse așa de dureros, ori cât îi făgăduiam eu, că n'am să-l uit niciodată.

De odată înaintea noastră apără o femeie de o frumseță divină.

„Eu sînt zeita iubirii — spuse ea, — și văzîndu-vă cât vă aveți de dragi, mi s'a făcut milă de voi. Să știți, că dacă vă despărțiți de olaltă, și aveți să vă mai vedeți, n'o să fiți fericiți nici odată. Dujmăna voastră a făcut legătură cu spiritul cel reu, ca să vă nimicească. Dar de voiți să fiți pe veci la olaltă, eu vă prefac, pe el în o „lăcrămioară“ și pe tine într'un „nu-mă-uita“, și vă așez în grădina unei fete, care a iubit și ea foarte mult în viața ei.“

„O, ești așa de bună!“ — am răspuns noi.

Și pe dată ne trezirăm aci unde sîntem...

— Tu ce faci aci pe laviță, ai adurmit? Vino în lăuntru, că e rece!

— Am adurmit? nu se poate! dar stați, e aci, lăcrămioara?

— Care lăcrămioară? iată, aci e un întreg strat!

— O, nu mi trebuie toate, numai firul acesta, vă rog să nu-l rupă nime! Vreau să-l sădesc în un glastru de flori.

A.

D O I N E.

(Chicud.)

*Iubește bade iubește
Schînteuța cam albuță
Să-ți samene la drăguță;
Ca și eu bade-oîu iubi
Schînteuță carmanjie
Să-ți samene bade ție. —*

*De când bade ne iubim
Acum sunt doi ani deplin
Vremea-i să ne despărțim,
Hai se nu ne ocărim
Făr' cu drag să ne vorbim.
Ție bade eu ț'oîu zice:
Măgeran verde crescut
Dela inima mea rupt. —
Ție mândră eu ț'oî zice:
— Schînteuță mohorîta
Dela inima mea ruptă.
Ți-oîu mai zice, bade, zice:
Măgerau verde crengos
Dela inima mea scos.
Ți-oîu mai zice mândră, zice:
— Schînteuță d'a crengoasa
Dela inima mea scoasa. —*

*

*Busioace nu te coace! —
Da de ce se nu mă coc,
Când mă pun feciorii 'n clop
Și mă poartă pe la joc,
Fetele mă pun la brîu
Și mă poarta pe la rîu? —*

Culese de Sida.

Despre veninuri.

De Dr. T.

Sub veninuri sau verinuri *) înțelegem unele materii cari, introduse în corpul nostru în cantități relativ mici, ne înveninează, ne omoară, sau ne cauzează unele boale grele.

Materiele estea noi le împărțim după proveniența lor în de acelea cari se țir a) de clasa mineralelor, b) de clasa plantelor, și c) de a animalelor. De cele din urmă să mai ține un soiu de veninuri, cari să des-

*) Frații din Macedonia zic: virin, până când în România atăta au folosit cuvîntul cel rusesc otravă, de au uitat de cel neaoș al nostru. Cel puțin Nenitescu în cartea sa renumită despre Românii din Turcia esplică un viers al lor la pagina 71 unde stă: „Nvirinată“ cu: mahnită, ce nu-i corect. Dr. T.

În părțile bihorene poporul numește fierea verin.

Nota Red.

voaltă sub procedura chimică a organismului nostru, cu deosebire pe timpul boalelor, sau când acela nu funcționează bine, iar pe acestea le numim autotoxine, sau veninuri născute în noi.

Fiind veninurile acestea răspândite în toată lumea, noi putem veni pe diferite căi cu ele în atingere: din întâmplare, intradins — când voim să ne înveninăm, — sau pe furiș, când cineva ni le mestecă în mâncările sau beuturile noastre cu scopul evident, ca să ne delătureze, să ne învenineze respective ca să ne ucidă.

Cunoscința lor așadar e de o însemnătate foarte mare și de oare-ce ele în școlile noastre nu se propun, îmi sau libertatea cu permisiunea onor. redacțiuni să încep mai întâi cu veninurile din Hygienă și dintr-estatea cu Arsenul, carele togmai în zilele noastre joacă rolul de frunte în două procese mari și grozave.

I. Veninuri anorganice sau minerale.

I. Arsenul (arsenicum, arsenik, mireniy.)

Arsenul e un metaloid, un element, carele se află în natură singur, dar mai des în combinațiuni cu alte materii. Symbolul lui în Chimie e „As” și are datina să se cristalizeze în Rhomboederi.

Combinațiunile lui cele mai dese din natură sunt următoarele: *)

Arsenantimon ($Sb_2 As_3$), Arsencobalt ($Co As$); cu Sulfur: Arsensulfid (Realgar, $As S_2$), apoi ca Auripigment ($As S_2$). Mai departe Nikolit ($Ni As$); în combinațiuni cu aramă: Dorneykit ($Cu_3 As$), Algodonit ($Cu_6 As$) Darvinit ($Cu_9 As$). Cu fier, ca Arsenopyrit $Fe (As + S)_2$ Leukopyrit ($Fe As_2$). Ca combinațiune cu plumb și sulfur există Sartorit ($Pb S + As_2 S_3$), Jordanit ($4 Pb S + As_2 S_3$) și cu argint Proustit ($3 Ag S, As_2 S_3$). Ca combinațiuni și mai complicate în cari există și apă ($H_2 O$) avem Chalkophyllit ($8 Cu O, As_2 O_5, 12 H_2 O$) Euchroit ($Cu_3 As_2 O_8 + H_2 Cu O, + 6 H_2 O$), Skorodit ($Fe_2 O_3, As_2 O_5, 4 H_2 O$), Pharmakosiderit ($4 Fe_2 O_3, 3 As_2 O_5, 15 H_2 O$) etc.

Algeerea arsenului dintre combinațiunile este a să face prin prăjire, cu care ocaziune el se oxydează, dar nu se topește, ci se sublimează (evaporează) și apoi conlus prin țevi se așază ca o pulbere albă, de Rhomboederi atât pe pereții țevilor cât și într' o cameră (Gießkammer) făcută anume în vârful etablisementului spre scopul acesta, unde apoi se adună cu mătura, eventual să mai curată și așa se produce arsenul cel alb. ($As_2 O_3$). La prepararea lui la noi în țară se folosesc de comun combinațiunile sale cele cu fer. Materiile astea se află la noi tocmai în unele ținuturi în cari locuiesc Români. D. e. în Offenbaia, Zlatna, Sécărămb, în Banat la Moldova, Ciakova și Oravița.

Arsenul alb în stare proaspătă n' are culoare, cași glaja; mai târziu ia consistența de porțelan. Causa e schimbarea conștițiunei amorfe în cristaline. Procedura asta se începe dela margini și progrăsează încet către centru, forma cea transparentă ca glaja se topește mai ușor în apă ca ceialaltă.

Un grăunte de Arsen alb pus pe un jar răspândeste un miros caracteristic de aiu (alium sativum.) Espus pe un cărbune la flacăra lampii de Bunsen nu se topește, ci dispare imprăștiind miros de aiu și lăsând pe cărbune o oglindă de metal caracteristică.

*) Vezi: Szabó József, ásványtan.

Arsenul se folosește în industrie și în medicină și fiind el un venin puternic și discret, adevărat fără miros și fără gust la mâncare, trei părți dintre inveninările pe furiș se comit în zilele noastre cu el.

(Va urma)

Dela vatră.

La situațiune.

(Liber după Esop.)

Heracles venia p'un drum strîmtat —
Heracles în drum un ou întâlnește
Și-l calcă în treacă, ca 'n joc;
Oul de-odată încă pe-atâta crește.
Heracles ridică ciomagul greu
Și 'n ou lovește cât poate de tare;
Dar oul închide tot strîmtul drum —
În clipă atâta se face de mare!
Heracles tremură, 'n brațele-i vrea
Să-l apuce. — Dar Pallas grăește;
„Oul, amice, e-al vrajbei chip
De-l sgândări, cât muniți el crește!”

Eremit.

Din societatea română.

Adunarea generală a Astei la Mediaș.

Săptămâna trecută domnia în orașelul săsesc, de obicei așa de liniștit, o viață neîndătinată spumegândă, românească. După ce se adunaseră mai toți oaspeții la 27. aug. sosi din Sibiu comitetul „Astei,” în frunte cu vicepresidentul dl archimandrit dr. Pușcar, salutați de comitetul local și conduși în oraș de o mulțime de poporenii.

Îndată după sosire toți s'au dus la Otelul „Traube”, în a cărui sală s'a deschis ședința la 11 oare dimineața. Sala, împodobită cu verdeață și cu stegulețe românești, a fost îndesuită de lume, jumătate de domni și doamne, jumătate de țerani în costum frumos, dintre cari mulți au adus steaguri și ei. Neplăcut a atins pe toți faptul că despărțământul Brașovului n'a fost reprezentat.

În cuvântul său de deschidere presidentul, prepositul Moldovan, a accentuat că acum, după schimbarea statutelor, se deschide un teren mai larg al activității atât în Transilvania cât și prin Ungaria și Banat, unde Astra a descălecat în anul trecut.

„Fie ca Asociațiunea să poată încălzi și împreună prin legătura dragostei frățești pe toți factorii chiemalți a conlucra umăr la umăr întru deslegarea problemelor sale și a-i însufleși spre aducerea jertfelor de lipsă spre aceasta... Apoi putem zice și noi: Asociațiunea nu a fost, ci va fi.” —

După *alegerea comisiunilor* se împart între membri *nouele statute*, dl Pop Reteganul cere ca Astra să-i tipărească niște scrieri, se citesc *disertațiunile* (de acelaș și de Ax. Sever — pentru a treia de dl Popescu lipsia timpul —), și *telegramele* de felicitare.

La 1 oară s'a început banchetul cu multe toste, întră cară și unul nemțesc al primarului Theil care, precum mulți Sași a primit în gazdă oaspeți români. Muzica a început imnul săsesc, apoi „Deșteaptă-le Române!” Sara a fost concert.

Ziua următoare s'a început *ședința a două* la 10 oare cu citirea telegramelor. Apoi s'a citit scrisoarea în care dl profesor *Beloescu din Birlad* înștiințează Asociațiunea că i-a dăruit 20.000 de lei. După ce s'a potolit marea însuflețire stîrnită prin acest act marinos, s'au publicat numele *membrilor fondatori noi*.

Apoi dl G. Precup din Blaj și-a citit darea de samă despre raportul general al Astrei.

Aici s'a încins o discuțiune vie mai ales despre drep-tul comitetului de a cumpăra realități. După statute nu-l are, totuș a cumpărat și unii l-au atacat în mod destul de aspru. Numai după ce dl Pușcar a declarat că punctul acesta numai prin greșală lipsește din raport, spiritele s'au liniștit.

Importantă a fost propunerea dlui dr Bunea din Blaj despre ajutorarea școalelor prin Asociațiunea ceea ce multora li-să pare mai necesar decât casa națională. Ajungînd la votare, jumătatea a fost pentru jumătatea contra. Presidentul însă l-a scos din pas, votînd pentru.

După 4 oare s'a început Ședința a treia. După ce s'a aprobat socoata și bugetul, a vorbit pentru Casa națională dl dr. Dăianu (peste o oară). Apoi dl Bunea contra și cu atât succes încât par' că returnă spusele dlui Dăianu. I-au sărit într' ajutor Ax. Sever, și N. Ivan, vorbind pentru, prin ce contrastul s'a ascuțit într' atîta încât dl N. Șerban propusă amânarea chestiunii.

Noroc că i-a succes dlui V. Hossu a-i liniști pe contrarii casei naționale, dintre cară era și dsa. Apoi au putut vorbi în liniște pentru: dnii N. Maneguț, N. Găroi, P. Cosma, contra: dl Căluț.

Apoi s'a încheiat discuțiunea și au votat contra: 34; pentru 45.

Toți au erupț în strigătul: Trăiască casa națională!

S'au mai umplut locurile vacante ale comitetului central, și urmă s'a hotărît ca adunarea anului viitor să se țină în *Beiuș*.

Să fie cu noroc!

Femeile la universitate.

În Germania au studiat în semestrul ultim 153 de fete respective femei la universități și anume în Berlin 70, Breslau 14, Rostok 13, Freiburg 10, Greifswald 5, Heidelberg 4, Marburg 3, în Tübingen și Halle câte una.

În Austria la olalta 18 și anume în Cracovia 8 în Cernăuți 5, în Praga 4, în Lemberg 1.

Permișiunea de a studia la universități li s'a încuviințat mai întăiu femeilor: în America (1849), apoi în Suițera 1860, — în Franția la 1861, — la 1870 în Suedia, — în 1874 în Danemarka, — Hollandia și India; în Belgia și Italia la 1876, în 1878 în Australia, în 1884 în Norvegia și Islandia în 1895 în Ungaria și în anul trecut în Prusia.

Cronica săptămînei.

Dela noi.

Hymen. Dl *Iuliu Coroian* avocat în Cluș, la 30 aug. n. a. c și-a serbat cununia cu dșoara *Dorina-Sylvia Rațiu*, din Sibiu. În biserica gr. or. din suburbiul Josefîn. Le dorim cea mai deplină fericire tîne ei părechi!

Dl P. Clecan, conducător la prăvălia societății de consum din Marga, s'a logodit cu dșoara *Ecat Dragota* din Hațeg.

Schimbare în redacțiunea „Tribunei.” Dl Teodor V. Păcățian s'a retras din redacțiunea „Tribunei”. Ziarul va fi sîmnat de aici înainte de dl Ioan Morariu redactorul responsabil la „Foaia poporului”

Păziți poporul de cămătari! O vorbă poporală spune, că o nenorocire nici odată nu vine singură. Și e adevărat. Am dori însă din toată inima, ca ea să nu se adevărească și față de iubitul nostru popor în ăstăan. Fiind anul de față foarte slab pentru economi, deci o nenorocire pentru el, să-l ferim să nu cadă în o nouă nenorocire ce să ține legată, ca umbra, de cea dintâi: *nenorocirea de-a fi stors de cămătarii fără inimă!* Să povătuim pe cei în strîmtoare să nu se îndatoreze pe la Jidovii de prin comune ori din orașe, pentru bucate ori beuturi ori bani împrumut, că acești oameni ai arginților vor folosi strîmtoarea poporului spre a-l curat jăfui, luându-i camete uriașe, ori zălogindu-i roada anului viitor pentru puțin lucru ce-i dă acum. Asta-i atît de adevărat și într' atît de temut, că însuși ministrul a dat zilele astea o poruncă oficiilor să vegheze să nu se sugă poporul de cămătari fără inimă în vremea asta. Să se ajutore mai bine cu creștini de-ai noștri ori *cu băncile noastre românești*, care vor avea milă de ei și nu-i vor sili prea tare fiind în lipsă.

Credincioșii din *Șișești* au fost împedecați prin gendarmi a-și serba hramul bisericii lor.

Dl dr. Weigand în ziua de sf. Mărie s'a dus la Mănăstirea Strîmbei pentru a studia acolo limba și portul românilor din jur, adunați în număr mare; apoi a întăat în biserică, când s'a început litarghia De o dată fisolgăbirăul Vălyya care cu șe-e gendarmi abună samă voi să ridice și mai mult strălucirea sărbătorii l-a pofit la sine. Dl Weigand a răspuns, că dacă cineva vrea ceva dela el, să poștească la dînsul. Măria Sa scos dn țîțînă prin astă cutezanță nemaipomenită, îndată l-a scos prin bașibozucii săi din S. biserică, l-a dus la oficiu, și fiindcă n'avea cu sine actele de legitimație, l-a tîrit întră sulitele lor 4 gendarmi la Ciachi Gărbău cale de un ceas, căci ar fi spion.

Toată întrepunerea inteligenței române a rămas zădarnică, încât avocatul Tămaș a telegrafat ministrului ca să-l pună pe dr. Weigand îndată pe picior liber, ceea ce s'a întemplat însă numai ziua următoare.

De sigur dl Weigand va face pașii de lipsă ca să înțeleagă acești barbari cum să tratează cu un cetățean al Imperiului german.

Omor grozav. În Alămor (com. Sibiu) o femeie cu fiică sa împreună înainte cu 4 ani, au ucis cu arsenic pe bărbatul celei din urmă și cadavrul l'au a-cuns sub podelele grajdului. Ne-vasta și-a câștigat alt bărbat, iar bătăna, s'a dus în România unde a trăit până în primăvara acestui an. Bolnăvîndu-se, a fost dusă într'un spital, unde simțindu-se aproape de moarte, torturată de remușcările ce le simțea pentru păcatul comis. a mărturisit tot unei femei tot din Alămor. Peste puțin a murit.

Femea la care să mărturisă, mergând acasă la Alămor n'a cutezat să descopere ce a auzit. Trezind însă — cu ocaziunea ploilor grozave din acest an — o dată, chiar în apropierea locuinței femeii ucigașe, și-a adus aminte de spusele babei, și a mers la nevasta tineră să-i ceară puțin gunoii pentru lipit. Ea adevărat vrut să vadă ea cu ochii ei că oare nu a mințit baba. Ridicând puțin cu tăvălicul o podeală în grajd — a zărit oasele bărbatului ucis! N'a zis nimic ci a mers de a dreptul la primărie și a povestit tot. Făcându-se cercetare s'au dovedit toate și atât nevasta ucigașe cât și jidanca dela care au cumpărat arsenicul au fost deținute și duse în temnița judecătorei din Ocna, iar de-acolo, în zilele aceste, la Alba-Iulia. Poporul e foarte revoltat.

*

Oficer român sinucis. Unul din re- cei mai simpatici oficeri de husari din garnizoana din Viena prin-locot. Cornel Popescu s'a sinucis în Zürich. Acolo a făcut cunoștința unei tinere americane, fiica unui bogătan mare; tinerii s'au iubit și s'au și logodit, dar părinții fetei nu s'au învoit la căsătorie. Această împrejurare a dat arma ucigătoare în mâna tinerului oficer.

*

Lueger, mijloc de geschäft. „Tribuna“ serie: În ziua de Sf Stefan (20 aug.) în Pojon au fost închise după amiază toate prăvăliile. Un jidov comerciant ambulant, folosind ocazia bine-venită și-a așezat în dosul sinagogei o masă, să vîndă păhare și fel de fel de va-e, pe cari era zugrăvit portretul lui Dr Lueger. Cât ai bate în palme, toate obiectele jidovului au fost cumpărate de... jidovii orașului, cari se temeau nu cumva prin răspândirea chipului lui Lueger să prindă antisemitismul și mai adănci rătăcini în Pojon, unde și așa e foarte puternic. Și așa Jidovul a făcut dela jidovi geschäft, cu ajutorul lui — Lueger!

*

Știri mărunte. În *Oradea mare*, un führer dela honvezi, înșelând două fete deodată cu făgădueli că le va lua, a stors bani dela ele. Fiindul la urmă frică că se va descoperi faptul său și că din pricina asta va fi degradat și poate și mai rău — s'a sinucis. La înmormântare s'au înfățișat însă ambele mirese cu câte-o cunună și dacă nu interveneau cei de față era p'aci să se ncaere miresele, căci nici una nici alta nu se învoia ca să fie puse cununile lor lângă olaltă pe sicriu. — În *Panciova* proprietarul fruntaș Mihailovics a fost pușcat din gelosie de soția sa, care apoi s'a sinucis.

*

Necrolog. Cristina Barbu n. Berghian a repausat în Cri-cău la 13/25 aug. a. c. în etate de 59 ani.

Fie-î țărina ușoară!

Din România.

Pecând despre Sârbia și Bulgaria — ca să nu vorbim de Grecia și Turcia — foile totdeauna au ce scrie, România se poartă liniștită ca o fată mare, a cărei renume, precum se știe, e cu atât mai bun cu cât mai puțin se vorbește de ea. Acum se fac mari pregătiri pentru desvîlirea monumentului dela Răsboeni, unde Stefan cel Mare a învins pe Turci.

Alt monument s'a desvîlit la Tulcea în 26. aug. n. S'a ridicat intru amintirea unirii Dobrogei cu România. A fost de față o mare mulțime din orașele învecinate.

Regele Carol va călători la Constantinopol, unde se fac deja acum mari pregătiri pentru primirea lui.

Din străinătate.

Dumineca, 29. aug. n. Jidanii la Baselîn un congres despre înființarea unui *stat jidan* în Palestina. Conducătorii Herzl și Nordau însă află sprijin numai între cei tineri cari doresc să aibă și ei o patrie, căci știu ser-

manii că nici unaea lor — afară poate de Ungaria. Ne-fiind adunat miliardul de lipsă, trebuie să mai aștepte atât jidanii cât noi.

Apoi însă, la despărțire, bucuria noastră va fi cu atât mai mare!

*

Întreagă Franca înoată într' un nolan de fericire, căci în momentul plecării lui Faure, la prânzul de despărțire în 26 aug. n. acesta a spus în tostul lui, după ce a mulțumit pentru primirea călduroasă care a cimentat prietenia intimă între ambele state: „Așa li s'a făcut cu puțință ambelor popoare unite și aliate, conduse de idealul culturii, dreptului și al dreptății, să se uniască în îmbrățișarea cea mai intimă și sinceră.“

Țarul a răspuns între altele: „Sunt fericit că visita dv a legat și mai strîns legăturile de prietenie și unire ale ambelor popoare cari deopotrivă unt hotărîte să păstreze pacea lumii cu toată puterea lor în sensul dreptului și al demnității.“

Chiar „părinții orașului“ din Paris, deși în majoritate radicali și socialiști, s'au hotărît să-i meargă în cale lui Faure când se va întoarce, ceea ce s'a și întemplat la 31. aug. În aceeaș sară Parisul precum alte orașe au fost iluminate, tuturor cafenelelor li-s'a permis să rămână deschise noaptea întreagă, s'au iluminat deci și capetele deja destul de îmbătate de bucurie patriotică. La ce grad de nebunie au ajuns, se vede din foile cele mai mari cari spun că-i sigur că tătucul din Petersburg le va dărui Elsația și Lotringia, ba „La Patrie“ zice că Germania s'a obligat deja să înapoieze în timpul cel mai scurt Metz, pe cea mai tare fortăreață din lume...

Trebuia să să mire omu că Francesii țin mințe numai de ceea ce s'au petrecut în cele din urmă două sute de ani, adevărat decând ei au luat cu ajutorul unor germani trădători Elsația și Lotringia, țeri curat germane pe atunci și rămase atari în cea mai mare parte până în ziua de azi. Deci dacă-i vorbă de a lua înapoi, asta au făcut-o Germanii la anul 1871, dar numai o parte foarte mică; doar a fost sub stăpînirea Francilor Franca întreagă, iar a treia parte, spre răsărit, a fost locuită de Germani, precum arată numele Burgund; lângă marea de Nord se află mulți Germani până astăzi.

De aceea strigetele „La Berlin!“ au și amuțit foarte curînd, când foile din Berlin au scris că împăratu german a avut știre despre ce se va întempla între țarul și Faure, iar din Petersburg li-s'a spus verde Francesilor că Rusia a binevoit să deie guvernului frances de ce s'a rugat acesta, pe de o parte pentru a-l sprijini încontra socialiștilor, pe de altă parte pentru a-i da și câștiga sprijin încontra unei puteri dușmane ambelor state care însă nu e Germania, ci Anglia.

Acum atât cei din „Liga patrioților“ (care a jurat răsunare Germanilor), cât și socialiștii se vaieră că Muscalul iarăși a tras pe sfoară — ceea ce-i foarte cu puțință — și cer publicarea tractatului, „ca să știm oare legătura Franciei cu Muscalul e o căsătorie cinstită sau nu.“

*

La 31. aug. n. țarul a intrat în Varșovia. Toate ferestile cari poliția le voi închide, au rămas deschise, încât Polonii au putut să-l vadă. Acuma cu toți cântă: *Jeszcze Polska nie zginiała!* (Încă nu-i perdută Polonia) și au tot dreptul să creadă că soartea lor se va îmbunătăți.

*

Acuma a ieșit cuțul din sacul lui Badeni. Are de gînd adevărat să schimbe ordinea de pertractare a parlamentului, mai cu samă să capete presidentul puterea de a opri vorbirile deputaților neplăcuți, ba chiar de a-i opri să intre în parlament.

Până atunci însă mai va curge multă apă pe Dunăre.

*

La 1. sept. n. Slavii austriaci au ținut o conferință și s'au declarat gata să facă toate câte le cere Badenii dacă el le va face toate după plac.

Germanii nici de slavofilul Lueger nu mai vreau se știe, nici de „Gott erhalte“, ci cântă numai Die Wacht am Rhein purtând culori germane.

Bibliografie.

Un volum nou de Coșbuc. Din *Biblioteca Noastră* dluș E. Hodoș, Caransebeș, a apărut nr. 3 și 4 cari formează un singur volum (prețul 28 cr.) „Versuri și Proza“ de G. Coșbuc. La început aflăm o biografie destul de amănunțită (pag. 5—16) a iubitului poet, apoi zece poezii, dintre cari una „Cântec“ e cunoscută cititorilor noștri, apoi Proza: „Vorba ăluia“, zicătorii explicate cu neîntrecută cunoștință a poporului român. „Ce ne au dat Slavii și Grecii“, unde poetul cu tot dreptul respinge sumedenia de cuvinte slave și grecești scoase din tot felul de hrisoave și alte documente scrise de Bulgăroii și Grecoteii cari abia cunoșteau limba română și unde le lipsia un cuvânt iute au pus al lor în locul celui românesc. „Heu quale portentum“, o amintire hazlie din timpul scoalei. „Pe culmea muntelui“, descrierea visitei unui urs la stîna; „Neaga“ o întâmplare cu un român îndărătnic care nu voi să-i ajute nimenea încât trebuia bătut cum se cade, până s'a lăsat să fie scos din nevoie. „O poezie nemțească de Alecsandri“ e o amintire din viața studentească; iar ce e „Popa Cojoc“, asta au văzut-o cititorii noștri în nrul trecut.

Puține și de tot neînsemnate sunt observările ce le avem a face: pag. 69, a trăi ca Dumnezeu în Franca înseamnă la Nemți și: a trăi în belșug, dar în sens propriu: a nu avea lucru, grijă, zicătoarea s'a născut adecă după ce Francesii l'au pus la o parte în timpul revoluției acum vr'o sută de ani sau l'au pensionat pe Dumnezeu declarând că nici nu există. — Pag. 76. „Pune-ți căciula nainte și te judecă singur“ e o datină turcească. Turcii adecă au o glumă, dacă nu mă înșel se află în cartea celor 40 veziri, când cineva neștiind ce să facă și-a pus căciula înainte și s'a sfătuit cu ea ca și cum ar fi om. Ieșindu-i cu bine sfatul așa câștigat, a rămas zicătoarea numită. De altfel astă sfătuire cu căciula și alte lucruri se află și în basme românești.

În sfârșit pag. 93 păcurar nu s'a născut din lat. pecuarius, deși Cihac spune așa, ci din pecure, lat. pecora.

Recomandăm cu căldură publicului procurarea acestui volum.

„Foaia pentru toți“ Nr. 34. Foarte important. Convorbiri săptămânale. Ana Ciupăgia (dna Gion, portret) La plecare (sonet) de C. Z. Buzdugan. Proverbe agricole. Acul. Răbdarea-i din raiu (schiță) de F. Stefanelli. Sfaturile doctorului. Snoave de Ch. J. Șerban. Bucureștii industriali de Ion Ghica. Glume. Vrăjitorul alb, roman de E. Richebourg (urmare). Vino vântule (poesie) de O. Flavian. Noi și ceialalți de Fr. de Sales. Spicuri. Romanul unui călugăr, roman de Ioan Rameau. (urmare). Mănunchiul de micșunele. Când pământul va fi locuit peste tot? de D. Crăcălescu. Gândiri. Lemnarul și Santalul. Petreceri și jocuri. Anonțuri.

Nr. 35. Către cetitori. (Direcția) Conte Leon Tolstoi. Iubire de G. Gr. Cair Convorbiri săptămânale, de Nacla. Cea-

sul o lîhnei. Țăranii din Danemarca de E. Mosard. Pentru o floare (novelă) de A. Doulliac, trad. de Necosaur. Vrăjitorul alb, roman (urmare) de E. Richebourg. Snoave Copilul bolnav de G. Courteline, trad. de V. Săghinescu. Sub sălcâm (poesie) de M. Coșteanu. Romanul unui călugăr, roman (urmare) de I. Rameau. Moda. Glume. Petreceri și jocuri. Poșta Redacției. Anonțuri.

Abonament pentru austro-ungaria pe un an 5 fl. Administrația: București pasagiul român 12.

Ghicitură.

Punând câte o literă pentru fie-care cifră, rezultă:

1	2	3	1	4	1	5	o	carte	anuală.		
2	6	4	6	7	8	9	titlul	unei	poesii	de	A. Vlahuță.
			9	3	6	2	nume	barbătesc.			
			2	1	11	10	începutul	unui	cântec	de	nuntă.
	1	7	1	4	8	6	popor	de	negri,	foarte	sălbatec.
					12	13	14	un	popor	europăean.	
11	13	4	15	12	9	1	un	riū	mare.		

Citind inițialele și finalele din sus în jos, avem numele a doi amanți vestiți prin nenorocirea fără părechie ce i-a ajuns.

Termin de deslegare 26/14 sept. Se va sorti o carte.

Deslegarea ghicitei din Nr 18, e următoarea. Aron, pogoni, Adam, tobă, rar, Enache, cal, Eboi, par, Egipt: Apă trece petrele rămân.

Bine au deslegat-o doamnele și domnișoarele: Aurelia Caba-Florescu din Barra, — Elena Medean din Sebeș, — Victoria Vicaș din Hidig, — Sabina Opra din Visag, — Mărioara C m. Popovici din Ciaba, — Valeria A. Degan din Branișca, și Mărioara Petruș din Sepreș Domni: Eremia Tahș din Sângeorgiul român, — Petru Leucția din Chișlaca și George Leucția din Coroiu, — Nic Onciul din Uzdin.

Premiul l'a câștigat dna Mărioara C. m. Popovici din Ciaba. St. Dnă binevoiască a ne în cunoștința care număr din „Bibl. p. toți“ dorește să-i l'espedit.

Poșta redacției.

Dlui Ghiță dela Roși. Am primit, vă mulțumim! E bine scris, numai de n'ar fi așa de lung. Vom sterge puțin, da?

Dlui Sida în Btelec. A sosit și vom folosi-o.

Dlui N. O. în Uzdin. Pe cât știm noi, un dicționar românesc asupra cuvintelor streine, nu se găsește afară de „Enciclopedia română“ redactată de Dl. **Dr. C. Diaconovici în Sibiu.** Ar fi foarte bine să vi-o procurați! Intreg opul costă plătit înainte 20 de fl. (20 fascicule, dintre cari au eșit 5 cuprinzând literile A și B.)

Această carte nu-i permis să lipsească nici dintr'o casă cultă românească.

Dlui dr. M. în Z. A. în Chit. Am primit abonamentul. Vă mulțumim!

Steaua Iunii. De ce n' ai răsărit pela noi? Tare ne-am supărat.

Coroianul: Am primit, vă mulțumim! „Liniștea“ de Seneca de altă data, — cartea era deja espedată când am primit scrisoarea.